

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ : “ปปลงจ — ธรรมเป็นเครื่องเน้นซ้ำ”

คำว่า **ปปลงจ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง มีรากศัพท์มาจาก ป บพหน้า + **ปปลง** ธาตุ ลงในอรรถว่า ไป + อ ปัจจัย จึงรวมกันเป็น **ปปลงจ** (อ่านตามภาษาบาลีว่า ปะ-ปิ่น-จะ) แปลว่า **ธรรมเป็นเครื่องเน้นซ้ำ** ซึ่งเป็นอกุศลธรรมที่ทำให้เน้นซ้ำต่อการเจริญขึ้นของปัญญา และยังหมายถึงอกุศลธรรมที่ยังสัตว์ให้ชักช้าอยู่ในสังสารวัฏฏ์ หรือยังสังสารวัฏฏ์ให้ยืดยาวออกไป ซึ่งไม่พ้นไปจากอกุศลธรรม มี โลกะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ เป็นต้น ดังข้อความจากปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย เถรคาถา ภูตเถรคาถา ตอนหนึ่งว่า “ชื่อว่า ปปัญจะ เพราะอรรถว่า ทำความสืบต่อแห่งสัตว์ในสังสารวัฏฏ์ให้ชักช้า คือให้ยืดยาว ได้แก่ รากะ เป็นต้น และ ได้แก่ มานะ เป็นต้น”

ใน **ปปัญจสูทนี** อรรถกถา มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ จุฬสีหนาทสูตร ได้แสดงถึงธรรมเป็นเครื่องเน้นซ้ำ ไว้ดังนี้

ในบทว่า **ปปลงจรามสูตร ปปลงจติโน** นั้น สัตว์ทั้งหลายย่อมยินดีในความเน้นซ้ำนั้น เพราะฉะนั้นความเน้นซ้ำนั้น จึงชื่อว่า **อาราโม (เป็นที่มา ยินดี)**. ความเน้นซ้ำเป็นที่มา ยินดีของบุคคลนั้น เพราะฉะนั้นบุคคลนั้น จึงชื่อว่า **ปปลงจรามโม (แปลว่า ผู้มีความเน้นซ้ำเป็นที่มา ยินดี)**. ความยินดีในความเน้นซ้ำของบุคคลนั้น เพราะฉะนั้น บุคคลนั้นจึงชื่อว่า **ปปลงจจติ (ผู้ยินดีในความเน้นซ้ำ)**. บทว่า **ปปลงโจ** นั้น เป็นชื่อของตัณหา ทิฏฐิ และ มานะ อันเป็นไปแล้วโดยความเป็นอาการของผู้มีมาและผู้ประมาทแล้ว.

การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ไม่ใช่เพียงแคว้นเดียว ไม่ใช่เพียงชาติเดียวเท่านั้น แต่ต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการสะสมอบรมเป็น**จิรกาลยาวนาน (การอบรมที่ต้องใช้เวลาอันยาวนาน)** ค่อยๆ สะสมความเข้าใจไปที่ละเล็กทีละน้อย โดยที่ไม่ขาดการฟังพระธรรม บุคคลผู้ที่ได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม บรรลุถึงความเป็นพระอริยบุคคลชั้นต่างๆ ดับกิเลสได้ตามลำดับขั้นนั้น ล้วนเป็นผู้ที่ได้อบรมเจริญปัญญา เป็นระยะเวลาอันยาวนานมาแล้วทั้งนั้น

ถ้าหากว่าในแต่ละวัน ชีวิตเต็มไปด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินยินดี ดิดข้องในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ย่อมทำให้เป็นผู้เห็นห่างจากการฟังพระธรรม ไม่ได้ใคร่ตรองพิจารณาถึงพระธรรมที่ได้ยินได้ฟัง **ตัณหา** หรือโลกะ จึงเป็นธรรมเครื่องเน้นซ้ำ ทำให้ปัญญาไม่เจริญขึ้น หรือแม้แต่ผู้ได้ยินได้ฟังพระธรรมมาบ้าง แต่เป็นผู้มีความหวัง มีความต้องการที่จะให้ได้ผลโดยเร็วจากการศึกษาพระธรรม อยากให้สติเกิด อยากให้ปัญญาเกิด นี่ก็เป็นเครื่องเน้นซ้ำด้วยเช่นกัน เพราะความอยาก ความต้องการเป็นอกุศลธรรม

มานะ (ความสำคัญตน) เป็นธรรมเครื่องเน้นซ้ำอีกประการหนึ่ง ไม่ให้ปัญญาเจริญขึ้น เพราะเหตุว่าเมื่อมีความสำคัญตนเกิดขึ้น ย่อมไม่เข้าไปสอบถาม ไม่เข้าไปสนทนาศรัทธา ไม่เข้าไปฟังธรรมกับท่านผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจธรรมตรงตามที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ย่อมทำให้เป็นผู้หมดโอกาสในการเข้าใจธรรมเพิ่มขึ้น มานะจึงเป็นธรรมเครื่องเน้นซ้ำ ไม่เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญา

ทิฐิ (ความเห็นผิด) เป็นอกุศลเจตสิกที่เกิดขึ้นร่วมกับ **จิตที่มีโลภะเป็นมูล (เฉพาะที่เกิดร่วมกับความเห็นผิด)** ทำให้มีความเห็นผิดประการต่างๆ ยึดถือ ลูปคล้ำ ในข้อวัตรปฏิบัติที่ผิด ซึ่งไม่ใช่หนทางที่เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญา เพราะมีความเห็นผิด ยึดถือในข้อวัตรปฏิบัติที่ผิด **ความเข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมจึงมีไม่ได้** เมื่อมีความเห็นผิดแล้ว กาย วาจา และใจ ก็จะผิดไปด้วย เป็นเหตุให้อกุศลธรรมทั้งหลายเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นคล้อยตามความเห็นที่ผิดจนยากที่จะแก้ไขได้

สรุปแล้ว ธรรมที่เป็นเครื่องเน้นซ้ำ คืออกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ไม่ได้ทำให้ปัญญาเจริญขึ้น หรือจะกล่าวว่า ขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไปขณะนั้นเน้นซ้ำต่อการเจริญขึ้นของกุศลธรรมก็ได้ เพราะเหตุว่าเมื่ออกุศลเกิดขึ้น ย่อมไม่ปล่อยให้อัตตาเป็นกุศลได้เลย พระธรรมที่ทรงแสดงถึงธรรมที่เป็นเครื่องเน้นซ้ำนั้น จึงเป็นเครื่องเตือนใจที่ดีสำหรับผู้ศึกษาพระธรรมทุกท่าน เพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตประจำวัน ไม่ละทิ้งโอกาสที่สำคัญของชีวิต คือ โอกาสที่ได้ฟังและเข้าใจพระธรรม **เพราะประโยชน์ของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ อยู่ที่การมีโอกาสได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญาของตนเอง.**

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]